AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search
http://ageconsearch.umn.edu
aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

Acta oeconomica et informatica 1
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2009, s. 1–5

DOTÁCIE V POĽNOHOSPODÁRSTVE A ICH VPLYV NA VÝSLEDOK HOSPODÁRENIA POĽNOHOSPODÁRSKYCH PODNIKOV NA SLOVENSKU

SUBSIDIES IN AGRICULTURE AND THEIR INFLUENCE ON PROFITABILITY OF SLOVAK AGRICULTURAL ENTERPRISES

Peter SERENČÉŠ, Marián TÓTH, Zuzana ČIERNA

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

The primary goal of the article is to evaluate the impact of Common Agricultural Policy (CAP) on the profitability of agricultural enterprises in Slovakia. We also analyze the development of Return on Equity (ROE) with and without subsidies on a selected sample of 756 agricultural companies that mean 59 % of all agricultural corporate bodies in Slovakia. We work with the database from The Research Institute of Agricultural and Food Economics (RIAFE) for the period 2000–2006. Since 2004 when Slovakia entered the EU the amount of subsidies has risen, and it still rises. However, it still does not have any positive respond in profitability of agricultural enterprises, and ROE without subsidies is developing negatively. How is it possible? A partial answer to this question can be found in the added value and sales of own products and services.

Key words: ROE, CAP, subsidy, profitability

Medzi hlavné nástroje systému vládnych intervencií v poľnohospodárstve, ktoré sa viac-menej nezmenili od začiatku 90. rokov ako uvádzajú Csaki, Nucifora, Lerman, Herzfeld (2002), patrili:

- opatrenia cenového rázu („záručné ceny“) a vývozné dotácie na základné komodity;
- podpora investícií v poľnohospodárskom/potravinárskom sektore prostredníctvom priamych štátnych dotácií, štátom dotovaných úverov a záruk;
- priame platby alebo iné kompenzácie farmárom;
- opatrenia v oblasti životného prostredia;
- podpora všeobecných služieb v poľnohospodárstve (napr. výskum, šľachtiteľstvo, šírenie informácií, vzdelávanie a doplnkové služby).

Vstup do Európskej únie v roku 2004 priniesol zmeny do všetkých oblastí ekonomického života na Slovensku. Významne sa však dotkol odvetvia poľnohospodárstva. Uplatňovanie SPP zvýšilo objem dotácií, ktoré ešte stále tvoria podstatnú časť výdavkov spoločného rozpočtu EÚ. Z hodnotiacich správ bolo do roku 2004 možné konštatovať, že výsledok hospodárenia poľnohospodárskych podnikov či už ako celok, alebo na úrovni jednotlivých podnikov je veľmi nízky. Blaas (2005) konštatuje, že vstup do Európskej únie s jej štedrejšími dotačnými systémami môže slovenskému poľnohospodárstvu pomôcť k tvorbe trvalejších ziskov. Tak, ako uvádza Serenčéš (2007), rentabilita poľnohospodárskych podnikov je všeobecne nízka, pričom pri stratových podnikoch sa efektívnosť vloženého kapitálu za sledované obdobie znižuje.

Obdobie od vstupu do EÚ umožňuje posúdiť vplyv uplatňovania SPP na výsledok hospodárenia poľnohospodárskych podnikov na Slovensku.

Materiál a metódy

Hodnotil sa vplyv dotácií v poľnohospodárstve na výsledok hospodárenia poľnohospodárskych podnikov. Vplyv dotácií bol hodnotený na základe finančných výsledkov z výkazov Súvaha, Výkaz ziskov a strát a Vybrané ukazovatele vybranej vzorky podnikov za časový horizont rokov 2000–2006. Zdrojom údajov boli Informačné listy Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len IL MP SR). Základný súbor tvorili všetky právnické osoby v Slovenskej republike.

Výberový súbor tvorila stála nemenná vzorka právnických osôb v počte 756 podnikov, čo v priemere predstavuje 59 % z celkového základného súboru (tabuľka 1). Z hľadiska výmery poľnohospodárskej pôdy vybraná vzorka podnikov hospodárila za sledované obdobie rokov na výmere, ktorá v priemere predstavuje 70 % z celkovej výmery základného súboru (tabuľka 2).

Pre dosiahnutie uvedeného cieľa sme si zvolili určité vybrané ukazovatele, ktorých vzájomné vzťahy a vývoj sme sledovali

Tabuľka 1 Zloženie skúmaného súboru (podľa počtu podnikov)

Rok (1)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Základný súbor (2)	1 205	1 234	1 238	1 337	1 286	1 411	1 365
Výberový súbor (3)	756	756	756	756	756	756	756
Percentuálny pomer (4)	63 %	61 %	61 %	57 %	59 %	54 %	55 %

Zdroj: autori

Table 1 Database and selected sample (number of companies)
(1) year, (2) database, (3) selected sample, (4) percentage 3/2

Tabuľka 2 Výmera poľnohospodárskej pôdy

Rok (1)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Základný súbor (2)	1 622 969	1 663 029	1 743 213	1 706 024	1 587 539	1 800 446	1 617 595
Výberový súbor (3)	1 159 762	1 202 781	1 206 769	1 209 150	1 143 197	1 135 083	1 119 314
Percentuálny pomer (4)	71 %	72 %	69 %	71 %	72 %	63 %	69 %

Zdroj: autori

Table 2 Agricultural land area
(1) year, (2) database, (3) selected sample, (4) percentage 3/2

za daný časový horizont. Vzhľadom na to, že od roku 2003 začal na území Slovenskej republiky (ďalej len SR) platiť nový zákon o účtovníctve (zákon č. 431/2002 Z. z.), pri výpočte daných ukazovateľov boli zohľadnené jeho zmeny. Medzi vybrané ukazovatele, ktoré boli použité, patrí:

- **Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie:**

$$VH = V64 \quad (1)$$

kde:
VH – výsledok hospodárenia za účtovné obdobie
*V*64 – Výkaz ziskov a strát, riadok 64 /Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie/

Výsledok hospodárenia predstavuje rozdiel medzi výnosmi a nákladmi podniku v sledovanom období. Ak je tento rozdiel kladný, ide o zisk, ak je tento rozdiel záporný, ide o stratu.

- **Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie bez dotácií:**

VH bez dotácií = Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie – objem dotácií (2)

- **Rentabilita vlastného imania:**

Rentabilita vlastného imania = Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie / Vlastné imanie (3)

- **Rentabilita vlastného imania bez dotácií:**

Rentabilita vlastného imania = (Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie – objem dotácií) / Vlastné imanie (4)

- **Objem dotácií (z výkazu Vybrané ukazovatele):**
  - do roku 2003 – **prevádzkové dotácie**,
  - po roku 2003 – **prevádzkové dotácie:** jednotná platba na plochu SAPS, Osobitná platba na cukor (iba v roku 2006), Doplnkové národné platby (podpora plodín na ornej pôde POP, pre živočíšnu výrobu), Program rozvoja vidieka, Sektorový operačný program (okrem roku 2004), Podpora podľa výnosov MP SR, Trhovo orientované výdavky.

Pre charakteristiku úrovne zistených hodnôt a pre porovnanie vývoja ukazovateľov v čase sme použili nasledovné popisné charakteristiky:

- priemer (stredná hodnota ukazovateľa): $\bar{x}$
- min (minimálna hodnota ukazovateľa): X_{min}
- max (maximálna hodnota ukazovateľa): X_{max}
- medián

Výsledky a diskusia

Po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie v roku 2004 sa výrazne zmenili podmienky podnikania v poľnohospodárstve na Slovensku. Spoločná poľnohospodárska politika (SPP) a jej uplatňovanie mala a má významný vplyv na likviditu poľnohospodárskych podnikov. Objem získaných dotácií vo veľkej miere závisí od výmery obhospodarovanej pôdy. Náš výberový súbor, tak ako uvádzame v tabuľke 2 predstavoval v sledovanom období približne 70% pôdy obhospodarovanej poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Priemerná výmera poľnohospodárskej pôdy na jeden subjekt výberového súboru sa v sledovanom období pohybovala od 1 480 ha v roku 2006 až po 1 599 ha v roku 2002 (tabuľka 3). Stredná hodnota – medián – sa pohybovala v intervale od 1 159 do 1 254 ha.

Veľkosť prijatých dotácií v sledovanom období deklaruje tabuľka 4. V rokoch 2000 až 2003 má objem dotácií za výberový súbor klesajúci trend. Výrazný vplyv SPP je zrejmý najmä z porovnania dotácií za výberový súbor v roku 2003 a 2004. V roku 2003 dosiahli úroveň 4,5214 mld. Sk a po vstupe do EÚ v roku 2004 bol objem dotácií 2,68 násobne vyšší. V nasledujúcich rokoch 2005 a 2006 pretrvával rastúci trend a maximálny objem bol vyplatený poľnohospodárom v roku 2006 vo výške 15,5721 mld. Sk za výberový súbor.

Okrem absolútneho objemu vyplatených prostriedkov vo forme dotácií stojí za zmienku aj priemerná hodnota na jeden podnik a taktiež medián. V roku 2006 prijal priemerný podnik výberového súboru 20 597 960 Sk na dotáciách a 50% podnikov prijalo dotáciu do 15,789 mil. Sk a 50% nad túto hodnotu.

Objem prijatých dotácií má priamy vplyv na výsledok hospodárenia. Podnikanie v poľnohospodárstve je spojené s vysokou mierou rizika. Úspešnosť vo významnej miere závisí od klimatických podmienok, ale aj od iných dôležitých faktorov. Výsledkom úspešného uplatňovania SPP a národných podpôr je dosiahnutie cieľa, a to pozitívnych služieb pre obyvateľstvo (kvalitné potraviny a životné prostredie) a dôsledkom toho je

Tabuľka 3 Výmera poľnohospodárskej pôdy v ha

Rok (1)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výberový súbor spolu (2)	1 159 762	1 202 781	1 206 769	1 209 150	1 143 197	1 135 083	1 119 315
Priemer (3)	1 534,08	1 590,98	1 598,37	1 599,41	1 514,17	1 501,43	1 480,57
Medián (4)	1 207,5	1 243,5	1 254	1 248,725	1 199	1 198,055	1 159,62

Table 3 Agricultural area in hectares of selected sample
(1) year, (2) selected sample, (3) average, (4) median

Tabuľka 4 Dotácie spolu v tis. Sk

Rok (1)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výberový súbor spolu (2)	6 969 391	5 673 562	4 844 024	4 521 396	12 105 833	13 903 736	15 572 056
Priemer (3)	9 218,77	7 504,71	6 407,44	5 980,68	16 013,01	18 391,19	20 597,96
Medián (4)	7 010,00	5 224,50	4 509,50	4 413,50	12 188,00	13 627,50	15 789,00

Table 4 Subsidiesin thousand SKK
(1) year, (2) selected sample, (3) average, (4) median

Tabuľka 5 Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie v tis. Sk

Rok (1)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výberový súbor spolu (2)	-344 248	597 291	432 681	-1 712 977	806 179	-292 797	14 420
Priemer (3)	-455,35	790,07	572,33	-2 265,84	1 067,79	-387,29	19,07
Min (4)	-91 770	-77 441	-19 880	-53 872	-44 990	-138 282	-69 692
Max (5)	23 320	28 381	33 323	31 894	30 894	44 948	31 354
Medián (6)	76,5	414	266,5	-15	557	187	348

Table 5 Economic result for accounting period in thousand SKK
(1) year, (2) selected sample, (3) average, (4) minimum, (5) maximum, (6) median

Tabuľka 6 Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie **BEZ DOTÁCIÍ** v tis. Sk

Rok (1)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Výberový súbor spolu (2)	-7 313 639	-5 076 271	-4 411 343	-6 234 373	-11 299 653	-14 196 533	-15 557 636
Priemer (3)	-9 674,13	-6 714,64	-5 835,11	-8 246,53	-14 946,63	-18 778,48	-20 578,88
Medián (4)	-7 394,5	-4 453,5	-4 228	-5 661,5	-11 436	-14 069	-15 360,5

Table 6 Economic result for accounting period without subsidies in thousand SKK
(1) year, (2) selected sample, (3) average, (4) median

Tabuľka 7 Rentabilita vlastného imania

Rok (1)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
S dotáciami (2)	-0,0092	0,0157	0,0112	-0,0466	0,0212	-0,0077	0,0004
Bez dotácií (3)	-0,1956	-0,1332	-0,1140	-0,1695	-0,2970	-0,3748	-0,4113

Table 7 Return on Equity
(1) year, (2) with subsidies, (3) without subsidies

v trhovej ekonomike dosahovanie zisku. Za sledovaný výberový súbor možno konštatovať, že v sledovanom období bol najmenej úspešným rok 2003 pod vplyvom sucha a najúspešnejší rok 2004 (tabuľka 5). Zaujímavé je porovnanie priemeru a mediánu za výberový súbor. Medián dosiahol zápornú hodnotu len v jednom zo sledovaných rokov – 2003 a to len vo výške 15 000 Sk.

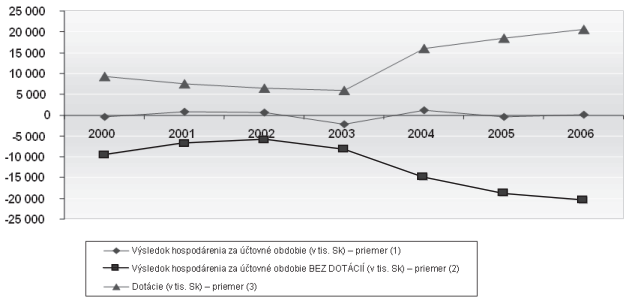

Graf 1 Vývoj priemerného výsledku hospodárenia a priemernej dotácie na jeden podnik výberového súboru v tis. Sk

Chart 1 Development of average economic result and average subsidy per one company of selected sample in thousand SKK
(1) net profit for accounting period in thousand SKK – average, (2) net profit for accounting period without subsidies in thousand SKK – average, (3) subsidies in thousand SKK

Maximálny zisk za výberový súbor bol dosiahnutý v roku 2005 a predstavoval 44,948 mil. Sk a maximálna strata bola dosiahnutá v roku 2000 a predstavovala 91,770 mil. Sk.

Tabuľka 6 očisťuje výsledok hospodárenia o vplyv dotácií. Je možné konštatovať, že bez dotácií by výberový súbor ako celok nedosiahol zisk ani v jednom zo sledovaných rokov. Taktiež je možné pozorovať, že vývoj priemerného výsledku hospodárenia korešponduje resp. je ovplyvnený priemernou výškou dotácie ako to vyplýva z tabuľky 4 a grafu 1.

Výsledok hospodárenia v porovnaní s vlastným imaním charakterizuje rentabilita vlastného imania (tabuľka 7). V sledovaných rokoch dosiahla za výberový súbor záporné hodnoty v tých rokoch, v ktorých bola výsledkom hospodárenia strata (2000, 2003, 2005). Možno prekvapujúcou skutočnosťou je medián rentability vlastného imania, ktorý dosahoval vo všetkých sledovaných rokoch kladnú hodnotu. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že rentabilita v sledovanom období dosahovala veľmi nízku úroveň.

Tabuľka 8 Vývoj vybraných ekonomických ukazovateľov

Rok (1)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Pridaná hodnota v mil. Sk (2)	6 854,3	9 830,5	10 312,3	7 639,1	8 784,8	7 446,2	6 941,6
Podiel tržieb z predaja vl. výrob. a sl. na výnosoch v % (3)	61,51	64,93	69,13	68,99	65,47	65,40	64,30
Podiel dotácií (bez investič.) na výnosoch v % (4)	13,73	10,57	9,54	10,60	14,16	15,01	17,05

Zdroj: Informačné listy MP SR, vlastné prepočty

Table 8 Trends of selected economic indicators
(1) year, (2) added value in Mil. SKK, (3) revenue from own work and merchandise to income in %, (4) non investment subsidies to income in %

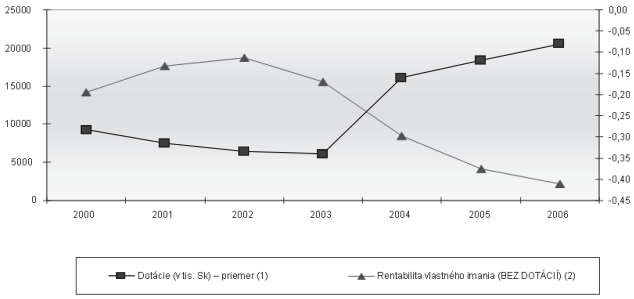

Graf 2 Vývoj rentability vlastného kapitálu bez dotácií (v %) a priemernej dotácie na jeden podnik výberového súboru (v tis. Sk)

Chart 2 Return on Equity without subsidies in % and average subsidy per one company of selected sample in thousand SKK
(1) subsidies in thousand SKK, (2) ROE without subsidies

Druhý riadok tabuľky 7 očisťuje rentabilitu vlastného kapitálu o vplyv dotácií. Prekvapivou skutočnosťou sú roky 2004–2006. V porovnaní s rokmi 2000–2003 sa rentabilita po vstupe do EÚ začala výrazne znižovať. Oveľa čitateľnejšie je viditeľná závislosť medzi dotáciami a rentabilitou vlastného imania bez dotácií z grafu 2. Graf je možné interpretovať nasledovne:

- rast dotácií v rokoch 2004–2006 sa na výsledku hospodárenia bez dotácií prejavil poklesom,
- pokles dotácií v rokoch 2000–2003 sa na výsledku hospodárenia bez dotácií s výnimkou roku 2003 prejavil rastom.

Príčiny takéhoto vývoja je možné čiastkovo vysvetliť zameraním sa na sledovanie pridanej hodnoty, tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb a podielu dotácií na výnosoch. Tento stav charakterizuje tabuľka 8.

Podiel tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb sa na celkových výnosoch v rámci sledovaného obdobia pohyboval v intervale od 61,5 % (r. 2000) až po 69,1 % (r. 2002), pričom trend vývoja bol v prvých troch rokoch rastúci a od roku 2003 klesajúci (v roku 2006 dosiahli tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb 64,3 % podiel na celkových výnosoch). Klesajúci trend vo vývoji podielu tržieb z predaja vlastných výrobkov a služieb na celkových výnosoch od roku 2003 možno pripísať stagnujúcej, až mierne klesajúcej výrobe a rastu podielu dotácií na celkových výnosoch po vstupe do EÚ. Trend vývoja podielu prevádzkových dotácií na celkových výnosoch v sledovanom období preukazuje klesajúci priebeh v prvých troch rokoch a v ďalšom období rastúci. Prevádzkové dotácie sa na celkových výnosoch v roku 2000 podieľali 13,7 % a v roku 2002 klesli na 9,5 %. Od roku 2003 do roku 2006 vzrástli na podiel 17,1 % (čo predstavuje zvýšenie až o 7,51 %).

Vývoj pridanej hodnoty preukazuje v prvých troch rokoch sledovaného obdobia pozitívny trend, ale po roku 2003 začína hodnota tohto ukazovateľa klesať.

V prípade ukazovateľov rentability možno vo všeobecnosti konštatovať, že poľnohospodárstvo bolo v rokoch 2001, 2002 a 2004 rentabilné. Vysoko nerentabilným sa javí rok 2003, v ktorom pôsobenie nepriaznivých klimatických podmienok zapríčinilo poľnohospodárom vážne finančné problémy. Tendencie rentability celkového kapitálu korešpondovali s tendenciami rentability výnosov. Najnižšiu rentabilitu výnosov (-4,28) a taktiež aj rentabilitu celkového kapitálu (-0,02) podniky dosiahli v roku 2003.

Problematika poľnohospodárskych dotácií je intenzívne diskutovanou problematikou a názory autorov na tento nástroj podpory v poľnohospodárstve sa líšia. Haluza (2005) uvádza, že vyššie dotácie začínajú posúvať doteraz stratové poľnohospodárstvo k významnejším ziskom. Dotácie pomáhajú aj celkovej modernizácii agrosektora a veľmi rýchlo prispeli aj k zlepšeniu vzťahov firiem s bankami. Tie považujú vyššie dotácie za dostatočnú záruku, a tak začali farmárom poskytovať pôžičky vo väčšom rozsahu ako doteraz. Aj podľa Gozoru (2005) sa efektívnym nástrojom agrárnej politiky štátu stali dotácie. Podnikateľské subjekty veľmi citlivo reagujú na podporné prostriedky z kvalitatívneho hľadiska, ako i z hľadiska platobného kalendára. Pre mnohé z nich sú dotácie jediným zdrojom prostriedkov na reštrukturalizáciu výrobných programov, na obnovu a modernizáciu technológií a ďalšieho financovania výroby. Na druhej strane Pokrivčák (2000) hodnotí SPP ako veľmi neefektívny nástroj, ktorý spôsobuje rozsiahle rozpočtové problémy v EÚ, deformuje domáce a svetové trhy na škodu spotrebiteľov a daňových poplatníkov v EÚ a svetových poľnohospodárskych výrobcov. Zároveň spôsobuje zlú alokáciu zdrojov, ktorá ohrozuje ďalší ekonomický rast v EÚ. Z tohto dôvodu prechádza SPP neustálymi vnútornými reformami.

Súhrn

Akokoľvek interpretované, je možné konštatovať, že závislosť medzi dotáciami a výsledkom hospodárenia je veľmi silná. Z grafu 1 je pozoruhodné, aký konštantný má priebeh výsledku hospodárenia za účtovné obdobie, ktorý je podstatný pre výpočet dane z príjmu. V sledovanom období sa vždy pohyboval okolo nuly.

Zistenú závislosť je potrebné podrobiť hlbšiemu skúmaniu. Dôvodov, prečo sa taký významný nárast prostriedkov vložených zo strany EÚ a SR neprejavil rastom rentability môže byť niekoľko. Rast nákladov resp. pokles výnosov na jednotlivých úrovniach, existencia medzier v účtovníctve umožňujúca modifikáciu výsledku hospodárenia za účelom daňovej optimalizácie v krátkodobom horizonte, alebo nesprávne nastavená filozofia SPP a národných podpôr pri zabezpečovaní služieb pre obyvateľstvo.

Kľúčové slová: rentabilita vlastného kapitálu, SPP, dotácie, ziskovosť

Článok je spracovaný ako jeden z výstupov výskumného projektu „Dopady spoločnej poľnohospodárskej politiky na finanč-

nú situáciu podnikateľov v poľnohospodárstve na Slovensku“ registrovaného vo Vedeckej grantovej agentúre Ministerstva školstva Slovenskej republiky a Slovenskej akadémie vied pod evidenčným číslom 1/0861/08

Literatúra

BLAAS, G. 2005. Zisky v agrosektore môžu po vstupe do Európskej únie vzrastať. In: Trend, č. 17, 2005, s. 23. ISSN 1335-0684

CSAKI, C. – NUCIFORA, A. – LERMAN, Z. – HERZFELD, T. 2002. Potravinárstvo a poľnohospodárstvo v Slovenskej republike : výzvy vstupu do Európskej únie : štúdia svetovej banky. Bratislava : Svetová banka, 2002, 160 s. ISBN 80-89041-54-X

GOZORA, V. 2005. Podnikový manažment. Nitra : SPU, 2005, 193 s. ISBN 80-8069-462-1

HALUZA, I. 2005. Vstup do únie priniesol farmárom viac dotácií i vľúdnosť bánk. In: Trend, č. 18, 2005, s. 19. ISSN 1335-0684

CHAJDIAK, J. 2004. Ekonomická analýza stavu a vývoja firmy. Bratislava : STATIS, 2004. 353 s. ISBN 80-85659-32-8

PACÁKOVÁ, V. a i. 2003. Štatistika pre ekonómov. Bratislava : IURA EDITION, spol. s r. o., 2003, 358 s. ISBN 80-89047-74-2

POKRIVČÁK, J. 2000. Politika cenovej determinácie v spoločnej agrárnej politike EÚ a jej dôsledky pre integráciu Slovenska : dizertačná práca. Nitra : SPU, 2000

SERENČÉŠ, P. 2007. Kapitál ako predpoklad udržateľného rozvoja poľnohospodárskych podnikov. In: Zborník z vedeckého seminára s medzinárodnou účasťou „Význam a úlohy účtovníctva a financií v riadení malých a stredných podnikov v poľnohospodárstve“, Nitra : SPU, 2007, s. 163–169. [CD-ROM] ISBN 978-80-8069-967-3

Kontaktná adresa:
doc. Ing. Peter Serenčéš, PhD., Katedra financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.:0042137/641 48 34, e-mail: peter.serences@fem.uniag.sk
Ing. Marián Tóth, PhD., Katedra financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.:0042137/641 41 40, e-mail: marian.toth@fem.uniag.sk
Ing. Zuzana Čierna, Katedra financií, Fakulta ekonomiky a manažmentu, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, tel.: 0042137/641 41 40, e-mail: zuzana.cierna@fem.uniag.sk

Acta oeconomica et informatica 1
Nitra, Slovaca Universitas Agriculturae Nitriae, 2009, s. 5–10

PRODUKČNÉ SCHOPNOSTI SLOVENSKÉHO OVOCINÁRSTVA V PODMIENKACH TRHOVEJ EKONOMIKY

PRODUCTION POTENTIAL OF SLOVAK FRUIT SECTOR

Viktor PORHAJAŠ, Peter BIELIK, Izabela ADAMIČKOVÁ

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Our paper tries to solve questions related to fruit production potential in market economy and evaluate the production process of different fruits, their consumption, price and cost patterns. In our analysis we conclude that only 40–60 % of fruit production potential in Slovakia is used. Our founding that labour costs represent 29.1 % of total costs is based on indicators like operating costs. The labour costs could be reduced through rational distribution of working time and increasing labour productivity. Operating costs could be reduced by introducing varieties resistant to different diseases and insects. Reduced operating costs would create the necessary room for producers to increase their competitiveness.

Key words: production potential, price, consumption, costs patterns, competitive

Slovenská republika má dlhodobú tradíciu v pestovaní ovocia. V ovocinárskej výrobe v poslednom období zaznamenávame pokles počtu stromov, kríkov a pestovateľských plôch. V roku 1992 bolo registrovaných 19 000 hektárov sadov. V roku 2007 celková výmera dosiahla plochu 10 064,78 hektárov a v tomto roku sme zaznamenali zníženie o 461,13 hektárov. Uvedený stav negatívne ovplyvňuje celkovú produkciu ovocia z produkčných sadov, ktorá v období rokov 2002 až 2007 dosahovala 32 045 ton a v poslednom roku sledovania iba 22 316 ton. Celková produkcia ovocia má stagnujúci vývoj. Zlepšenie uvedeného stavu je možné iba zavádzaním nových systémov pestovania ovocia a využívaním vedeckých poznatkov v plnom rozsahu, ktoré sú garantom stabilných úrod (Gurčík, Adamičková a Felixová, 2007).

Pri produkcii slovenského ovocinárstva kladieme dôraz na efektívnosť všetkých druhov ovocia. Ekonomická efektívnosť výroby ovocia je strategickou úlohou všetkých pestovateľov. Znižovanie priemerných nákladov na výrobu ovocia je základnou požiadavkou konkurencieschopnosti pestovateľov v rámci Slovenska v Európskej únii. Z uvedeného vyplýva, nutnosť podnikov budovať nové sady, ktoré dokážu vyprodukovať úrodu z jednotky plochy (napr. jablone 30–35 t.ha^{-1}). Na dosiahnutie nadpriemerných úrod je potrebné zavádzať do výroby nové výkonné a rezistentné odrody.

Pri využití produkčného potenciálu ovocinárskej výroby je žiaduce postupne znižovať import ovocia mierneho pásma. Slovensko vstupom do Európskej únie má veľkú šancu exportovať ovocie v značnej miere do členských krajín Európskej